

بررسی وضعیت امنیت غذایی سالمندان شهر تهران و عوامل مرتبط با آن

۱ و ۲ نیز بر اساس حدود مرزی NIH صورت گرفت. داده‌ها توسط کارشناسان تغذیه آموزش دیده جمع‌آوری شد و توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته‌ها: براساس یافته‌های حاصل از پرسش‌نامه US-HFSSM، ۵۴/۴ درصد سالمندان شهر تهران امن غذایی و ۲۹/۶، ۱۵/۱ و ۰/۸ به ترتیب ناامن خفیف، ناامن متوسط و ناامن شدید غذایی بودند. این در حالی بود که نتایج حاصل از پرسش‌نامه FaCPS-FSSM فارسی استاندارد شده برای سالمندان ایرانی در مقایسه با ابزار پیشین شیوع بیشتری از ناامنی غذایی را نشان داد. این بررسی نشان می‌دهد به ترتیب ۴۰/۷، ۲۹/۴، ۱۹ و ۱۰/۹ درصد سالمندان شهر تهران به ترتیب امن غذایی، ناامن خفیف، ناامن متوسط و ناامن شدید غذایی هستند که حاکی از حساسیت و دقت بیشتر این پرسش‌نامه برای سنجش ناامنی غذایی سالمندان است. مهمترین عوامل تأثیرگذار بر وضعیت امنیت غذایی سالمندان عبارت بودند از میزان تحصیلات، رتبه شغلی و سرانه هزینه‌های خانوار. همچنین نتایج تحلیل آماری نشان داد سالمندان مسن‌تر، دارای فرزند بیشتر و دارای اضافه وزن، بیشتر در معرض ناامنی غذایی قرار دارند. بین ناامنی غذایی و وجود بیماری‌های دیابت، پرفشاری خون، استئوآرتریت و قلبی عروقی ارتباط معناداری وجود داشت.

نتیجه‌گیری: این مطالعه ابزاری معتبر برای سنجش امنیت غذایی سالمندان ایران ارائه می‌کند که بکارگیری آن در مطالعات ملی سلامت سالمندان می‌تواند در ترسیم بهتر وضعیت امنیت غذایی سالمندان و اتخاذ سیاست‌های سلامت مرتبط با سالمندان مؤثر باشد. شیوع بالاتر ناامنی غذایی در سالمندان اهمیت سیاست‌گذاری‌های مناسب، برای تأمین سلامت و رفاه سالمندان را گوشزد می‌کند.

واژگان کلیدی: امنیت غذایی، سالمندان، اعتبار سنجی، FaCPS-FSSM، US-HFSSM، وضعیت اقتصادی- اجتماعی

چکیده

مقدمه و هدف: ناامنی غذایی و گرسنگی به دلیل هزینه‌های مستقیم و غیر مستقیم بسیاری که برای افراد و در نتیجه جامعه به همراه دارد مورد توجه ویژه پژوهشگران و سیاستگذاران قرار گرفته است. در این میان، سالمندان بدلیل برخی ویژگی‌ها، از جمله ناتوانایی‌های جسمی، بیشتر از افراد عادی در معرض ناامنی غذایی قرار دارند. با توجه به افزایش جمعیت سالمندان در کشور و اهمیت تأمین تغذیه کافی و مناسب برای تأمین سلامت آنان، این مطالعه با هدف سنجش وضعیت امنیت غذایی سالمندان شهر تهران و عوامل مرتبط با آن طراحی و اجرا شده است.

مواد و روش‌ها: نمونه‌گیری سالمندان در این مطالعه به روش سیستماتیک خوشه‌ای و از مراکز بهداشت شهری ۱۱ منطقه شهر تهران با سه سطح اقتصادی- اجتماعی مرفه (مناطق ۱، ۳ و ۶)، متوسط (مناطق ۷، ۱۳، ۲۱) و فقیر (مناطق ۱۰، ۱۲، ۱۶، ۱۸ و ۲۰) انجام شد. در مجموع ۵۰۴ سالمند تحت پوشش برنامه سلامت سالمندان و غربالگری بیماری‌های مزمن در مراکز بهداشت شهری مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار مورد استفاده در این بررسی مرکب از دو پرسش‌نامه US-HFSSM و FaCPS-FSSM فارسی استاندارد شده برای بکارگیری در جامعه سالمندان ایرانی بود. همچنین اطلاعات اقتصادی- اجتماعی سالمندان نیز با استفاده از فرم‌های اطلاعاتی طرح جامع مطالعات الگوی مصرف مواد غذایی خانوار و وضعیت تغذیه‌ای کشور جمع‌آوری شد. در فاز اول این مطالعه پرسش‌نامه ۸ آیتمی سنجش ناامنی غذایی سالمندان (FaCPS-FSSM) بر اساس دستورالعمل مقیاس اندازه‌گیری دسترسی ناامنی غذایی خانوار (HAIFS) (ویرایش سوم) و راهنمای فنی ایجاد ابزار سنجش مستقیم و مبتنی بر تجربه ناامنی غذایی خانوار طی پنج مرحله مورد اعتبار سنجی محتوایی قرار گرفت و پایداری درونی آن نیز با استفاده از محاسبه آلفای کرونباخ در حد مطلوب ۰/۸۵۸ محاسبه شد. اعتبار ملاکی پرسش‌نامه نیز در فاز دوم مطالعه از طریق بررسی رابطه نتایج کاربرد ابزار با متغیرهای اجتماعی- اقتصادی مورد ارزیابی قرار گرفت. برای سنجش اعتبار سازه‌ای پرسش‌نامه از تحلیل عاملی، اکتشافی (Exploratory Factor Analysis) بهره گرفته شد. همچنین تکرار پذیری پرسش‌نامه از طریق تکمیل آن توسط ۲۷ نفر از سالمندان در فاصله زمانی ۳۰-۲۵ روز ارزیابی قرار گرفت و همبستگی بین امتیاز دو نوبت در حد مطلوب تعیین شد ($r=0/881$, $p=0/001$). قد و وزن سالمند بر اساس دستورالعمل‌های استاندارد سنجیده شد و نمایه توده بدن (BMI) محاسبه گردید. طبقه بندی کم وزنی؛ وزن طبیعی، اضافه وزن و چاقی درجه